

NR. 21 FORÅR 2004

K
I
N
A
B
L
A
D
E
T

DEN STRÅLENDE RELIGIONS MINDESTEN

HISTORIEN OM DEN KINESISKE NESTORIANERSTEN I KØBENHAVN

Hvordan er en gipsafstøbning af en sten i Kina til minde om kristendommens indførelse i Kina havnet ved Det Kongelige Bibliotek i København?

En del af historien har været kendt længe, men ikke hvordan kopien havnede i København. Det satte Kinabladets medarbejder sig for at finde ud af ved at dykke ned i arkiverne, og fik løftet en hel del af sløret.

Af Henrik Strube

Ved et besøg på Det Kongelige Bibliotek i København støder man i forhallen ved den gamle hovedindgang ud mod bibliotekshaven på en næsten tre meter høj og lidt under en meter bred stentavle med kinesiske inskriptioner.

På et lille skilt ved siden af stenen kan man læse:

NESTORIANERSTENEN

Fra Singan-fu i det indre Kina, oprettet Aar 781 e. Chr., Indeholdende det ældste Dokument om den syriske, Kristne Kirkes Mission i Kina.

Gipsafstøbning efter en nøjagtig Gengivelse af Originalen udført i Sten på Stedet 1907 for den danske Rejsende FRITS V. HOLM og af denne bragt til New York.

Afstøbningen skænket til Bibliotheket 1913 af Hr. Holm.

Stenen er et stykke kinesisk kultur, så det er nærliggende

at udforske historien bag den. Hvad står der på stenen, og hvordan er den havnet i København? Hvem var Fritz V. Holm? Og hvad havde nestorianerne med Kina at gøre?

Det Kongelige Bibliotek har en bog, "The Nestorian Monument, an ancient record of christianity in china", der handler om den danske nestorianerekspedition til Sian Fu (det nuværende Xian), ledet af Fritz V. Holm.

Den store kinesiske tænker og filosof Laozi sagde: "En tusind mil lang rejse begynder med det første skridt". Mit første skridt på Det Kongelige Bibliotek var at låne denne bog, som førte videre til mange andre bøger og andet materiale om stenen, blandt andet en brevveksling, der findes i Det Kongelige Biblioteks håndskriftafdelingen, mellem Frits V. Holm og biblioteket.

Første kristne missionærer i Kina

Kildematerialet bragte mig på en fiktiv rejse, ikke alene på "et tusind mil" til Kina, men også næsten 1400 år tilbage i tiden.

Det første jeg fandt frem til var, som der stod på det ovenfor nævnte skilt, at stenen er det ældste bevis på at de første kristne missionærer kom til Kina i år 635 e.Kr. for at udbrede kristendommen, som allerede i år 638 blev anerkendt under Tang-dynastiet. Det skete næsten 200 år før den frankiske munk Ansgar kom til Dan-

mark i år 826 og byggede den første kristne kirke her, og mere end 300 år før Harald Blåtand omkring år 950 officielt indførte kristendommen i Danmark.

Der går flere sagn om at kristendommen blev indført i Kina før Tangdynastiet (618-907 e.Kr.), men disse sagn er endnu ikke blevet dokumenteret. Nestorianerstenen og nogle dokumenter fundet i Dunhuang-grotterne i Gansu-provinsen er det ældste dokumenterede bevis på kristendommens indførelse i Kina.

Inskriptionerne

Stenen, der på kinesisk hedder Jing Jiao Bei, hvilket betyder "Den strålende religions mindesten", er ca. tre meter høj, ca. en meter bred og vejer ca. to tons. Den blev fundet i nærheden af Xian i perioden 1623-1625 af nogle arbejdere der var ved at grave grunden ud til et hus. Stenen har, 756 kinesiske tegn og ca. 70 syriske ord, der hovedsagelig er navne, samt nogle ord på syrisk, persisk og sanskrit, skrevet i lydskrift med kinesiske tegn.

Den øverste del af stenen har ni kinesiske tegn. Over dem er anbragt et kors. Tegnene kan oversættes nogenlunde sådan: "Mindesmærke for den strålende religion (kristendommen) som strømmer frem (over Jorden) til Midtens Rige (Kina) fra Da-Qin (den kinesiske betegnelse for den del af det romerske rige hvorfra kristendommen kom).

Inskriptionen øverst på Nestorianerstenen lyder:

DEN STRÅLENDE RELIGIONS MINDESTEN

(Tegnene læses lodret fra højre)

1. Da (stor)
2. Qin (det romerske rige)
3. Jing (strålende)
4. jiao (religion)
5. Kiu (strømmer)
6. Xing (frem)
7. Zhong (midtens)
8. Guo (rige)
9. Bei (mindesten)

(Foto: Henrik Strube).

Indholdet af den øvrige tekst på stenen kan opdeles i fire dele: Første del er et sammendrag af den kristne trosartikel. Anden del er en kort historisk gennemgang af nestorianismen under Tang-dynastiet, ankomsten af den første nestorianske missionær til Kina i år 635, samt den begunstigelse kejser Tang Taizong havde tildelt nestorianerne og den deraf følgende udbredelse af kristendommen til ti af Tang-dynastiets provinser. Tredje del er en lovprisning. Fjerde del er navne på præster. Inskriptionen indeholder desuden datoen for rejsning af stenen. Her er der brugt tre kalendersystemer, et kinesisk, et persisk og et

græsk. Den kinesiske kalenderdato er " Det andet år af Jiangzhong af det store Tang-dynasti. Det svarer til år 781. Den persiske kalenderdato lyder: "På den syvende dag i den første måned, værende den store Yaosenwendag (dvs. søndag) hvor vores nuværende overhoved for vores love, præsten Ningshu, fik overdraget omsorgen for det nestorianske samfund i øst". I den græske kalenderdato, som er skrevet på syrisk, står der: "I det græske år et tusinde og toghalvfems". Det svarer til år 781. ud fra disse oplysninger kan man således med rimelig sikkerhed fastslå at stenen blev rejst søndag den 4. februar 781. Nestorianerne havde altså virket i Kina i næsten halvandet hundrede år da man rejste mindestenen.

Kætteren Nestorius

Nestorianerne havde navn efter deres kirkefader, Nestorius, som udbredte læren om at Jesus ikke var født som Guds Søn, men at Gud tog bolig i mennesket Jesus. Kirken anså Nestorius for at være en kætter, og i år 431 skete der derfor en splittelse inden for den kristne kirke, idet Nestorius og hans trosfæller blev udstødt af den romerske kirke.

Dette hindrede dog ikke tilhængere af den nestorianske lære i at udbrede deres mission i Asien i de følgende århundreder. Det fortælles for øvrigt at det i 550 lykkedes to nestorianske munke at udsmugle nogle silkelarveæg fra Kina. Æggene var gemt i deres hule bambusstokke, og de dannede grobund for en silkeavl i Mellempøsten. Den første kristne missionær der nåede Kina, var ifølge

Nestorianerstenen den nestorianske munk Olopen. Han kom i 635 til kejserhovedstaden, der dengang hed Changan, og blev venligt modtaget af Tangdynastiets store kejser Tai Zong. Selvom det var de såkaldte "tre religioner" (kongfuzianismen, taoismen og buddhismen) der var de dominerende religioner under Tang-dynastiet, har kejseren, der selv var tilhænger af taoismen, tilsyneladende været en beregnende filosof, for han gav alle slags religioner en gæstfri modtagelse, måske ud fra en pragmatisk holdning om at de alle kunne være lige nyttige.

Første kristne kirke

Tre år efter den nestorianske munks ankomst til Kina udstedte kejseren i år 638 et dekret der tillod offentlig prædiken af den nye lære, samt beordrede opførelse i hovedstaden af en kirke der på kinesisk hed "Da Qin-templet". Kejseren betingede sig dog at der skulle ophænges et billede af ham i kirken.

I over to hundrede år udbredte nestorianerne kristendommen -på kinesisk *jingjiao* -i Kina.

Som det er sket mange gange senere i den kejserlige administration var der magtkampe mellem de buddhistiske og konfuzianske /taoistiske kejserlige rådgivere. Men i år 845 mente den daværende Tang-kejser, Wu Zong, at navnlig buddhisterne havde fået for stor magt og kontrol over befolkningen. Kejseren udstedte derfor et dekret rettet imod de buddhistiske munke og nonner og beordrede ødelæggelse af 4600 store og 41.000 mindre klostre, hvis 260.000 beboere

Artikel fra Kinabladet nr. 21 Forår 2004

fik ordre til at vende tilbage til verdsligt arbejde. Klo-strenes jorde blev overtaget af staten, og 150.000 slaver, som tilhørte gejstligheden, fik almindelige borgerlige rettigheder og forpligtigelser.

Det samme dekret beordrede dog også fremmede præster, herunder nestorianerne, der var kommet til Kina for at udbrede deres eget lands lære, skulle vende tilbage til verdsligt liv og "ophøre med at undergrave love og skikke i "Midtens Blomsterrige"

Eventyreren fra Danmark

Det var formentlig i denne periode at Nestorianerstenen blev gravet ned og skjult, indtil den blev fundet næsten 800 år senere. Fundet vakte stor opmærksomhed, ikke alene i Kina, men også i den vestlige verden, hvorfra mange kristne missionærer og historieinteresserede drog til Kina for at undersøge stenen nærmere. Blandt dem var Fritz V. Holm.

I et leksikon fra 1935 kan man blandt andet læse: "Frits V. Holm (1881-1930) var en eventyrer, og under den russisk-japanske krig virkede han som korrespondent til amerikanske blade.

Holm tørstede efter oplevelser og titler og bevægede sig i det internationale selskab hvor han gjorde fjerntliggende stater tjenester som af-fødte talrige udnævnelser. I 1907 startede han en indsamling til en ekspedition til Xian i Kina, hvorfra han ville hjembringe Nestorianerstenen".

Tilsyneladende har Frits V. Holm været mere anerkendt

i udlandet end i Danmark. Fra en brevudveksling i forbindelse med gaven skriver han i et brev, dateret den 27. juni 1914, til overbibliotekar på det Kongelige Bibliotek H.O. Lange:

"Jeg haaber meget, delvis for min skyld, idet der jo ingen Ende har været på det Smuds, som den danske Presse har kastet på mig i de senere Aar, at De vil indbyde en eller to dannede Journalister til at bese og skrive om Afstøbningen, idet det jo af Retfærdighedshensyn bør huskes, at medens det kun er en ringe Ting at give sit eget land en Gave, var det "en Del" besværligere og beko-steligere at slæbe den to Ton Replika 356 miles over ufremkommelige Veje i det indre af NV Kina, hvilket da også kostede mere end 50.000 Kroner og to gange næsten mit liv".

Og i et andet brev, dateret den 26. marts 1914 til H.O. Lange, skriver Holm: "Jeg haaber, at De vil tillade mig ganske at overlade det til Dem, hvorledes De vil lade Offentligheden vide om Monumentets Opstilling. Dog skulle jeg lade, synes jeg, et Par af de bedre Blade vide derom, saa at Smudsbladene, som Politiken og slige Blade, holdes udenfor så længe som muligt".

Ekspedition til Xian

Det var under et ophold i Shanghai at Frits V. Holm første gang hørte om Nestorianerstenen, og på British Museum læste han siden mere om monumentet. I 1907 besluttede han at lave en ekspedition til Xian for at tage en nøjagtig kopi af stenen. Han regnede med at ekspeditionen ville koste ca. 55.000

kr. som han fik rejst fra familie og to amerikanske velgørere.

Da Nestorianerstenen blev fundet og udgravet i 1623, sørgede den daværende provinsguvernør for at stenen blev opstillet uden for Xians vestport på en stenskindpadde, som det var skik og brug den gang. I 1907 blev stenen flyttet ind til Xian i Peilin (Stentavleskoven) som er et museum med over 2000 stentavler. Her står den stadig. Fritz V. Holm skriver selv at "den direkte grund til stenens flytning og dermed fremtidige bevaring var mandarinernes mangel på tiltro til mine gode hensigter i Xian. Umuligt er det jo ikke at de havde ret i deres mistænksomhed. Selvom noget sådant aldrig kunne være faldet mig ind, så var det jo muligt at jeg ønskede at forsøge at ombytte originalen og den kopi jeg havde ladet forfærdige af den".

En anden version af flytningen af stenen er at Fritz V. Holm havde til hensigt at købe stenen for 3000 sølvdollars. Da dette kom regeringen i Beijing for øre, beordrede myndighederne stenen flyttet inden for bymuren så den kunne blive beskyttet, da der i den periode blev hentet mange kulturskatte ud af Kina.

Fritz V. Holm fik så i al hemmelighed lavet en aftale med en kinesisk stenhugger om at skaffe en lignende sten fra del årtusindgamle stenbrud, hvorfra den originale sten stammede, og at han indhuggede en nøjagtig kopi af originalen.

Da kontrakten med den kinesiske stenhugger var lavet, forlod Fritz V. Holm Xian for ikke al skabe mistænksom-

Artikel fra Kinabladet nr. 21 Forår 2004

hed hos myndighederne. Tre måneder senere, da stenen var færdig, vendte Holm tilbage til Xian, og da kopi stenen var en kendsgerning for myndighederne, fik Holm lov til at transportere den til New York. Han skænkede den til Metropolitan-museet, der dog nogle år senere forærede den til lateran-museet i Rom.

Savnede anerkendelse

Hvorfor kom stenen til at stå på Det Kongelige Bibliotek?

Tilsyneladende ville Fritz V. Holm gerne værdsættes i videnskabelige kredse for sin ekspedition og sin forskning i Nestorianerstenen. Han fik lavet 16 afstøbninger i indfarvet gips af sin egen indhuggede kopisten. Gipskopierne forærede han til en række museer verden over. Det står ikke skrevet nogen steder hvor afstøbningerne er lavet, men det er formentligt foregået i USA. Nogle af dem er sendt derfra til Amsterdam hvorfra Det Kongelige Bibliotek modtog sin afstøbning. Holm havde først tilbudt en afstøbning til Nationalmuseet som dog afslog tilbuddet "på grund af pladsmangel".

Holms ønske om også at være anerkendt i Danmark og få rettet op på sit renommé fremgår af et avis-interview. Til journalisten siger Holm:

"Jeg vil bede Dem tage mig alvorligt. Jeg har en Tid levet med i Københavnerlivet, men nu er jeg bleven en Del ældre og tænker kun paa mit Arbejde. At det ikke er ganske uden Værdi, vil De forstaa naar Jeg fortæller Dem, at Det Kgl. Geografiske Selskab har anmodet mig om Foredrag, og at jeg fra Professor Vilh. Thomsen har modtaget en smigrende Indbydelse til at

tale ved Orientalist-Kongressen i Kjøbenhavn".

Fritz Holm er formodentlig blevet opfordret af Vilh.

Thomsen til at kontakte Det Kongelige Bibliotek for at få stenen opsat der. I hvert fald modtager overbibliotekar H.O. Lange i slutningen af 1913 et brev fra Fritz V. Holm der som gave til den danske stat tilbyder en gipsafstøbning af Nestorianerstenen som kan opstilles på Det Kongelige Bibliotek.

I et officielt brev fra Fritz Holm til den danske stat, som H.O. Lange videregiver til "Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet", dateret den 6/4 1914, skriver H.O. Lange: "Hoslagt fremsender jeg et fra Frits

V. Holm i New York modtaget Brev til det høje Ministerium. Det omhandler formentligen Gipsafstøbning af den berømte Nestorianersten i China som Hr. Holm tilbyder Staten til Opstilling i det kgl. Bibliotek. Jeg har overfor Hr. Holm erklæret mig villig til at opstille denne Afstøbning, der frembyder overordentlig Interesse, paa en god Plads i Bibliotekets Vestibule, og jeg vilde henstille, at Gaven modtages, og at Ministeriet sender Giveren en Takkeskrivelse. Der vil ikke være Grund til at gøre yderligere i den Anledning. Efter min Samtale med Hr. Holm kan denne ikke vente nogen yderligere Anerkjendelse fra Statens Side".

I et svar fra ministeriet den 19. maj 1914 svares der at man vil overlade det til overbibliotekaren selv at afgøre hvorvidt man vil tage imod gaven.

Og endelig i brev til Fritz V. Holm, dateret den 18. juni 1914, skriver H.O. Lange: "Afstøbningen af Nestorianer Stenen er nu udpakket, og der synes ikke at være noget i vejen med den. Den vil nu i den nærmeste Tid blive opstillet på en Plads i Bibliotekets Vestibule".

Kildemateriale:

Fritz V. Holm. The Nestorian Monument, an ancient record of christianity in China".

Li Tang, A Study of The History of Nestorian Christianity in China and its literature in Chinese -En doktorafhandling af Li Tang. Peter Lang 2002.

KINA, en bog til studiekredse, KFUM og KFUK's Missionskomiteer og Det Danske Missionselskab, Kbh. 1947.

Hanna Kobylinski. Kinas Historie 1. Gyldendal 1976.

J. Henningsen. Kina under Forvandlingens Tegn, Gyldendalske Boghandel 1913.

Arthur H. Smith. China vaagner. Bethesdas Boghandel. København 1912.

Jordens Erobring, Opdagelsesrejser og togter i Asien. Chr. Eriehsens Forlag 1931.

Kenneth Scott Latourette. The Chinese, Their History and Culture. The Macmillan Company.

Illustreret Dansk Konservationsleksikon, Bind 11 og 15. Berlingske Forlag 1935.

Det Kongelige Bibliotek, Håndskriftafdelingens brevarkiv.